

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย
โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนหนองห้างพิทยา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
Developing a Local Learning Unit on the Culture Arts and
Tradition of Phu Tai People Using Community Learning Resource for
Mutthayomsuksa 4 Students's Nonghangpittaya School

สุธีรา อุทโท (Suteera Utto)*

อังคณา ตุงคะสมิต (Angkana Tungkasamit, Ph.D.)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองห้างพิทยา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหนองห้างพิทยา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกำหนดให้นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 80 ขึ้นไป 3) เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองห้างพิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 35 คน เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี โดยมีกลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่ม และมีการทดสอบหลังทดลองหนึ่งครั้ง (One-Shot Case Study) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดเจตคติที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

1) กระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น/ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ประจำหน่วย เชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในหน่วยกับมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง และสอดคล้องกับท้องถิ่น จัดทำผังมโนทัศน์ ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดแหล่งเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนรู้ จึงทำให้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมในทุกด้าน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โรงเรียนและ

คำสำคัญ: การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
Keywords: Developing a local learning unit on the culture arts and tradition of phu tai people using community learning resource.

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้เรียน 2) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน พบว่าการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 35 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ 29 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 33.14 คิดเป็นร้อยละ 82.86 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยนักเรียนร้อยละ 82.86 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.85 3) การศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย พบว่าเจตคติของนักเรียนที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.85 โดยภาพรวมและรายละเอียดอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการรับรู้ ด้านการตอบสนอง ด้านการรู้คุณค่า ด้านการจัดระบบ และด้านลักษณะนิสัย

Abstract

The aims of this research are 1) to develop the local learning unit on Phutai art, culture, and tradition using the community learning center for the Matayom 4 students in Nonghang Pittaya, Kuchinarai sub-district, Kalasin. 2) to study the success on using the local learning unit on Phutai art, culture, and tradition using the learning center Kuchinarai sub-district, Kalasin of the Nonghang Pittaya Matayom 4 students in the 2nd semester of the the 2009 academic year by determining that 80% of the students have have more than 80% success. 3) to study the attitude of the Matayom 4 students towards the Phutai art, culture, and tradition.

The target group of this research are 35 Matayom 4 students of the Nonghang Pittaya school in Nonghang sub-district, Kuchinarai district, Kalasin in their 2nd semester of the 2009 academic year. The tools used in this research are local learning units on Phutai art, culture, and tradition by using the community learning center, the test on the success of the learning and the test on the attitude of the students towards the Phutai art, culture, and tradition. The data are analyzed by using average, percentage, standard deviation and essay with the following results;

The following results ; 1) The developing process of the learning unit which composed of the standard analysis of the learning, the analysis on the content and the indicators, the analysis of the local or community information, and the local learning community which will be used for the development of the learning unit, define the learning content for each unit, connecting the content in the unit with the learning standard, the indicators, the core content, the consistency with the local, mind mapping in planning out the learning process, define the learning center with the colaboration of the community, have community participate in the planning, which make the learning unit covers all aspects and in consistence with the need of the community, school, and learners. 2) From the study on the learning achievement of the students from the learning activities according to the plan in the local learning unit on Phutai art, culture, and tradition using the community learning center, it was found that; the score on the success of the students after the activities of 35 students the number of students who get standard score were 29 have the average $\bar{X}$ of 33.14 ; 82.86 in average the number of students who get score under were 6 ; 17.14 in average. which is considered a success towards standard and pottest score found that pottest score were higher standard. The number of students were 82.86 in average and received earning chievements 82.65 in average. 3) From the study on the attitude of the students towards Phutai art, cultural, and tradition, it was found that the attitude of the Mattayom 4 students towards Phutai art, culture, and tradition using the community learning

center has the average of 4.11 and the standard deviation of 0.85. The overall and the smaller picture of the students are in a very good level in the receptive aspect, responsive aspect, awareness of value aspect, management aspect, and the characteristic aspect.

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนด วิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำ หลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้น ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และ เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อม และจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผล ผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสาร แสดงหลักฐาน ทางการศึกษาให้มีความสอดคล้อง กับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นวิชาที่มีผลสอบระดับชาติต่ำกว่าทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2550) การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผู้เรียนเรียนรู้ จากสิ่งที่สนใจทันสมัยและรับเอาวัฒนธรรมจากต่างชาติ ที่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมไทย อย่างสิ้นเชิง เกิดค่านิยมทางวัตถุนิยมให้มีพฤติกรรม เสียแบบ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับเอาวัฒนธรรม จากภายนอก โดยลืมคิดไปว่าวิถีการดำเนินชีวิต ของผู้คน ในแต่ละพื้นที่หรือแต่ละชนชาติมีความแตกต่างกัน เพราะมีพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ที่แตกต่างกัน การรับเอาวัฒนธรรมจาก ต่างชาติโดยขาด การยั้งคิด หรือรับมาแบบผิด ๆ ทำให้วัฒนธรรมที่ดั้งเดิม ในท้องถิ่นและชุมชน ของผู้เรียนอาจจะสูญหายไปหาก ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนรุ่นหลังไม่ศึกษาและสืบทอดความรู้

ให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้นในการพัฒนาคน ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขนั้น ชุมชนหรือท้องถิ่นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งการส่งเสริม ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการเรียนตามสภาพจริง ที่เป็นอยู่ในสังคมนั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำ ความรู้ไปใช้ได้อย่างแท้จริงสามารถดำรงอยู่ซึ่งวัฒนธรรม และวิถีชีวิตตามสภาพ ของแต่ละท้องถิ่น ขณะเดียวกัน ผู้เรียนสามารถนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นนั้น ๆ มาใช้ได้ อย่างมีคุณค่าเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตระหนักถึง คุณค่ารวมทั้งรู้จัก วิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมรวมถึง ทรัพยากรต่างๆให้คงอยู่กับชุมชนหน่วยงานทางการศึกษา หรือองค์กรในชุมชนควรร่วมมือกันที่จะสรรค์สร้างและ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมให้คงอยู่คู่กับชุมชน และถ่ายทอดให้กับเยาวชนและนักเรียนได้เรียนรู้และ ชิมชั้รับเอาศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิม และเป็น เอกลักษณ์ของชุมชน โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอน ที่บูรณาการเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยสอดแทรกเนื้อหา ที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ในสิ่งที่ใกล้ตัว และสอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียน

จากข้อมูลสภาพปัญหาความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงสนใจที่จะพัฒนาหน่วย การเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย หนองห้างโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนตำบลหนองห้าง อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นชุมชนที่มี เรื่องราวทางประวัติศาสตร์การก่อตั้งชุมชนที่น่าสนใจ เป็นชุมชนที่มีศิลปวัฒนธรรมผู้ไทยที่มีความหลากหลาย และแตกต่างจากชุมชนอื่นทั้ง ภาษาพูด วัฒนธรรม การกินอยู่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีค่านิยมที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของตนเอง มีสถานที่สำคัญหลายแห่งที่สามารถ เป็นแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และมีแหล่งเรียนรู้ใน ชุมชนครบทุกด้าน อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และ มีความรู้ความเข้าใจ รักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

คำถามการวิจัย

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชนตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่มีต่อ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองห้างพิทยฯ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองห้างพิทยฯ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการใช้อยู่วิทยาการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนตำบลหนองห้าง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหนองห้างพิทยฯ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้แก่นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มขึ้นไป
3. เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหนองห้างพิทยฯ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นหมายถึง การนำเอาสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทยตำบลหนองห้าง มาสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชนหมายถึงแหล่งวิชาการหรือแหล่งทรัพยากรท้องถิ่นในเขตตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่อยู่บริเวณรอบๆ โรงเรียน ประกอบไปด้วยบุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมในชุมชน ซึ่งสามารถนำมาจัด การเรียนการสอนเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน
3. การสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ใน

ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ อันประกอบด้วย บุคคล สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมในชุมชน นำมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน โดยผ่านกระบวนการเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนการจัดการที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีความหมายและสัมพันธ์ กับชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งมีรูปแบบการสอนโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ช้แนะนำเสนอและ รับรู้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กรณี ตัวอย่าง สถานที่ เหตุการณ์ หรือสื่ออื่น ๆ การตั้งประเด็น ปัญหา เพื่อให้วิเคราะห์ ตั้งจุดประสงค์การใช้แหล่งเรียนรู้ และร่วมกันกำหนดแหล่งความรู้ 2) ช้วางแผนเป็น การเตรียมความพร้อมด้วยการแบ่งกลุ่ม กำหนดวิธีการ ใช้แหล่งความรู้ กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์การศึกษา จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ วางแผนแก้ปัญหา/อุปสรรค และ กำหนดรูปแบบการประเมินผล 3) ช้ปฏิบัติการ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้ วางไว้ ครูผู้สอนมีหน้าที่คอยดูแลและให้คำแนะนำ 4) ช้ประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมกัน ประเมินผลการเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

4. ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย ตำบลหนองห้าง หมายถึง แบบแผนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และประเพณีตำบลหนองห้างที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมา โดยสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ ของประชาชนชาวบ้านหนองห้าง อันได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปหัตถกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม งานช่างท้องถิ่น วรรณกรรมและภาษา ประเพณีเกี่ยวกับสิบสองเดือน (ฮีตสิบสองคองสิบสี่) ประเพณีการเกิด ประเพณีงานแต่งงาน ประเพณีงานศพ

5. เจตคติ หมายถึง สภาพความรู้สึกทางด้าน จิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้อันเป็นผล ทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็น รู้สึกในลักษณะที่ชอบ หรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อศิลปวัฒนธรรม และประเพณีผู้ไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองห้างพิทยฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี โดยมีกลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่ม และมีการทดสอบหลังทดลอง (One-Shot Case Study)
2. กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองห้างพิทยฯ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 35 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน ใช้เวลาในการสอน 18 ชั่วโมง

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3) แบบวัดเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ระยะก่อนการใช้หน่วยการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลในชุมชนจากปราชญ์/ผู้รู้ ผู้นำชุมชน สภาวัฒนธรรมประจำตำบล และศึกษาเอกสารต่าง ๆ เพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และเก็บข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพการเรียนของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะ

2) ระยะระหว่างดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้ เมื่อผู้วิจัยสร้างหน่วยการเรียนรู้และเครื่องมือต่าง ๆ เสร็จตามขั้นตอนแล้วนำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 12 แผน ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เพื่อนำคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดคือ นักเรียนร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 80 และทดสอบเจตคติของนักเรียนที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย

3) ระยะหลังดำเนินการใช้หน่วยการเรียนรู้ นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และนำผลการวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทยไปหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทยโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1) ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น/ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ ในชุมชนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ประจำหน่วย เชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในหน่วยกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง และความสอดคล้องกับท้องถิ่น จัดทำผังมโนทัศน์ ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดแหล่งเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการเรียนรู้ จึงทำให้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมในทุกด้าน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โรงเรียนและผู้เรียน

2) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 35 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ 29 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 33.14 คิดเป็นร้อยละ 82.86 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยนักเรียนร้อยละ 82.86 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.85

3) การศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทยพบว่า เจตคติของนักเรียนที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.85 โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการรับรู้ด้านการตอบสนองด้านการรู้คุณค่า ด้านการจัดระบบ และด้านลักษณะนิสัย

2. อภิปรายผล

1) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จากการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการนำเอามาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส 1.1 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส 2.1 สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน 4.3 และสาระที่ 5 มาตรฐาน 5.2 โดยหน่วยการเรียนรู้ที่ได้ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ อัตราเวลาเรียน การออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการและรูปแบบครบทุกขั้นตอนซึ่งการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในครั้งนี้ มีการดำเนินการ เป็นไปตามลำดับขั้นตอนเพราะแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ที่วางแผนทางการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ให้เป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินดา กวางษ์กลาง (2550) สำราญ ตั้งศรีทอง (2546) และ ทนงค์ดี ปัดสินธุ์ (2551)

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 35 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ 29 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 33.14 คิดเป็นร้อยละ 82.86 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยนักเรียนร้อยละ 82.86 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.85 สรุปได้ว่า การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดนั้นเกิดจากหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนใกล้เคียงกับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนเนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่นและชุมชนของนักเรียนที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้

แกนกลางอีกทั้งนักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวและพบเห็นได้ง่ายในชีวิตประจำวันของนักเรียนเองนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง การสืบค้นข้อมูลเรียนรู้ จากสื่อวีดิทัศน์กรณีตัวอย่าง กิจกรรมกลุ่ม สนทนาซักถามจากวิทยากร/ผู้รู้ในชุมชน ได้สัมผัสของจริงจากการศึกษานอกสถานที่ที่มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษา หาความรู้ในสาระการเรียนรู้ที่ร่วมกำหนด ซึ่งช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหา สาระการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พรทิพย์ สมเนียงใต้ (2547), สุพิตา สุภชัยวัฒน์ (2548), จินดา กวางษ์กลาง (2550), มาลีรัฐ สมภาร (2550) ซึ่งการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ช่วยทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น เป็นการสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนกับนักเรียน ครู และโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการเรียน การสอนยังช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. เจตคติที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย

การศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย หลังการจัดกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ โดยใช้แบบวัดเจตคติ ของนักเรียนที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้เกณฑ์ค่าคะแนน 5 ระดับ พบว่าเจตคติของนักเรียนที่มีต่อศิลปวัฒนธรรมและประเพณีผู้ไทย โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.85 โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งด้านการรับรู้ ด้านการตอบสนอง ด้านการรู้คุณค่า ด้านการจัดระบบ และด้านลักษณะนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับ กัลยาณี เล็งดี (2544) ที่เจตคติต่อศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นบุรีรัมย์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นบุรีรัมย์ สูงกว่าก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ในการจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและหน่วยการเรียนรู้ควรศึกษา

สภาพความต้องการของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมของผู้คน
ในชุมชนและตรงกับความต้องการของท้องถิ่น

2) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดย
การศึกษานอกสถานที่และการเชิญวิทยากรมาบรรยาย
ควรพิจารณาความเหมาะสมเกี่ยวกับเวลาที่มีอยู่ เพื่อให้
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
และผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มศักยภาพ

3) การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ ควรให้ชุมชนหรือปราชญ์ผู้รู้ ผู้ที่เกี่ยวข้อง
กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีส่วนร่วมในการประเมิน

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการวิจัยโดยบูรณาการและ
เชื่อมโยงเนื้อหาสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กับกลุ่มสาระการเรียนรู้
อื่นและสอดคล้องกับหลักสูตรและสอดคล้อง กับท้องถิ่น
- 2) ควรทำการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้อง
กับท้องถิ่นในแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้
เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนของตน เกิดความรักและภาคภูมิใจ
ในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

กัลยาณี เล็งดี. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ศิลปวัฒนธรรม
ในท้องถิ่นบุรีรัมย์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จินดา กวางษ์กลาง. (2550). **การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
ตำบลคำแคน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3).** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทองศักดิ์ ปัดสินธุ์. (2551). **การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งแวดล้อมลำน้ำปาว โดยใช้แหล่งเรียนรู้
ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรทิพย์ สมเนียงใต้. (2547). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง ภูมิศาสตร์ภูเขา โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนบ้านนาแกเหนือ อำเภอกู่แก้ว จังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มาลีรัฐ สมภาร. (2550). **การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องสมุนไพร โดยใช้แหล่งเรียนรู้
ในหมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ อำเภอกู่แก้ว จังหวัดขอนแก่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำราญ ตั้งศรีทอง. (2546). **การสร้างและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุทธิดา สุภาชัยวัฒน์. (2548). **กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.